

ABD GÜVENLİK VE SAVUNMA POLİTİKALARI – 2010

Yrd. Doç. Dr. Sait YILMAZ

Amerikan hegemonyasının temel kuramı olan Realizm; İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne Modernizm düşüncesi temelinde; 1980'lerden itibaren siyasi olarak demokrasi, ekonomik olarak kalkınma (development) ve 1990'lardan itibaren ise kültürel kod olarak ise iletişim (diyalog) projesi adı verilen üç alt konsept ile pratikte uygulama alanı buldu. Bu üç proje ülkeleri içten ve dışarıdan saran 'ağ stratejisi' ile pratiğe geçmiştir. Amerika, hükmetmeyi değil, kontrol etmeyi amaçlar. Soğuk Savaş sonrası ABD'nin yeni vizyon arayışları içinde sırası ile George H.W. Bush'un "Yeni Dünya Düzeni (The New World Order)", Clinton'ın "Küreselleşme (Globalization)" ve oğul Bush'un "Terörizme Savaş Esnasında Hegemonya (War on Terror)" veya "Demokratik Realizm" anlayışının yerini 2008 seçimleri ile birlikte Obama'nın "Yeni İdealizm (The New Idealism)" vizyonu aldı. Obama dönemi yeni güvenlik stratejisi ve Dört Yıllık Savunma Gözden Geçirme Raporu (QDR 2010)'un yayınlanması ile artık Obama'nın niyetlerini daha iyi sorgulayabiliriz.

Yeni ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi

ABD Başkanı Obama'nın kalem aldığı ve imzaladığı yeni ABD güvenlik stratejisi daha cümlesinden "ABD'nin dünya üzerindeki tarihi rolünden, evrenselleştirme iddiasından, Amerikan çıkarlarına bağlılığından ve demokrasinin öneminden" dem vurarak işe başlıyor<!--[if !supportFootnotes]-->[1]<!--[endif]-->. Sunuş bölümünde Amerikan politikalarının özünde bir değişiklik olmadığını anlıyor, sadece yeni dönemde 'nasıl' olacağı konusunda yeni bir şeyler bulma arayışına giriyorsunuz. Genel bir özet yapacak olursak, Obama önceliği içeriye; ekonominin düzeltilmesine, iç güvenliğin daha sıkı koordinasyonuna ve ABD'nin dışarıda bir şeyler yapabilmesi için iç mekanizmaların daha iyi kurgulanmasına vermiş durumdadır. Dışarıya yönelik iddialarında bir değişiklik olmamakla birlikte işi ucuza getirmek için ortaklara dayanma, müttefiklerle paylaşma gibi unsurlar yanında daha çok yumuşak güce dayanmak için diplomatlar, NGO'lar, sivil toplum ve özel sektör arasında yeni bir kurgu arayışı öne çıkmaktadır. AB Komisyonu Başkanı Barosso'nun yakın zamandaki şikâyetlerini haklı çıkaracak şekilde Avrupa ile ilişkilere hemen hiç değinmemektedir.

Ulusal güvenlik stratejisinin odak noktasını 21. yüzyıldaki çıkarlarını daha etkili bir şekilde sağlamak için Amerikan liderlik (hegemonya) kurgusunu yenilemek oluşturmaktadır. Bir yandan içeride bu kurgu yenilirken dışarıda Amerikan çıkarlarına uygun şekillendirmeler devam edecektir. İçeride yapılması gerekenler sırası ile: ekonominin uzun vadeli bir gelişme sağlayacak düzliğe çıkarılması; anavatan güvenliği ve ulusal güvenlik yapılarının her seviyede entegrasyonu; dünya üzerinde demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi (bildik) argümanlar üzerinden (Amerikan etki ve kontrol sistemini yaymak için) daha kuvvetli bir yapılanmaya gitmek ve bu yapının diğer uluslararası kurumlar ve ortaklar (ülkeler) ile bağlarını güçlendirmek. Söz konusu uluslararası kurumlar içinde NATO, BM, IMF ve Dünya Bankası (WB) adları öne çıkarken ülkeler arasında üç grup ayrımı belirgindir. Birinci grupta önem verdiği; Çin, Hindistan ve Rusya, ikinci grup ise artan önemleri ile Brezilya, Güney Afrika ve Endonezya'dır. ABD'nin bölgesel politikaları için önemli olan üçüncü grup içinde Pakistan ve Türkiye öne çıkmaktadır. Türkiye için Sayfa

42'de Obama özel bir cümle kullanmaktadır; "Türkiye'ye (özellikle bölgesel ortak çıkarlarımız için) angaje olmaya devam edeceğiz." Artık nasıl anlarsanız anlayın!

Amerika önceliğini anavatan (iç) güvenliğine vermekte ve en önemli tehdit olarak nükleer silaha sahip İran ve Kuzey Kore'nin adını söylemektedir. Daha sonra sırayı El Kaide almaktadır. Müteakiben, Irak, İsrail-Filistin çatışması ve Müslüman ülkeler ile ilgili beklentileri gelmektedir. Güvenlik stratejisinin ilginç olan bölümü ulusal kapasitenin geliştirilmesi için öngörülen eylem planıdır. Bu bölümde: dünya üzerinde askeri üstünlüğün korunması; diplomatik ve ekonomik vasıtalarla daha çok yatırım yapılması; istihbaratın asimetrik tehditler için zamanında bilgi sağlaması; ulusal güvenlik, yardım programları ve (yumuşak güç) mekanizmalarının eğitimi, yenilenmesi ve güçlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Beyaz Saray'daki Anavatan Güvenliği ve Ulusal Güvenlik Konseyi organlarının birleştirildiği ifade edildikten sonra bekleyen yenilikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

Savunma; Terörle mücadele ve istikrar operasyonlarına öncelik, Amerikan gönüllü sisteminin yaşadığı sıkıntıların aşılması için yeni özendirmeler.

Diplomasi; Hükümetler, uluslararası kuruluşlar, NGO'lar, think-tank'ler, üniversiteler ve sivil toplum ile ilişki için yeni hünerler geliştirilmesi.

Ekonomi; Doların değeri, ticaret, dış yatırımlar, bütçe açığı, enflasyon, verimlilik ve rekabet gücünün korunması için kalkınmış ülkelerle işbirliği.

Kalkınma; Küresel ekonominin istikrarı için gelişmekte olan ülkelere yardım (!) için ekonomik araçlar ve finans kuruluşları ile angaje olmak.

Anavatan Güvenliği; Tehditlerin önceden belirlenmesi, yasal olmayan girişlerin önlenmesi ve terörist bağların ortaya çıkarılmasına odaklanılacaktır.

İstihbarat; Stratejik istihbarata önem verilerek istihbarat toplumun kabiliyetleri artırılacak, dış istihbarat servisleri ile işbirliği yapılacaktır.

Stratejik iletişim; Amerikan çıkarlarını geliştirmek ve meşruiyetini sağlamak için özellikle kültürel alanda projeler geliştirilecek, ikna kabiliyeti artırmak için medya dışında yeni metotlar bulunacak.

Amerikan Halkı ve Özel Sektör; Amerikan değerleri korunurken, özel sektörün yardımıyla diğer ülkelerdeki özel sektör, NGO'lar, vakıflar ve sivil toplum kuruluşları ile yeni fırsatlar, şeffaflık ve bilgi temini için bağlar geliştirilecektir.

ABD Savunma Stratejisi 2010

QDR 2010'a (2) baktığımızda ilk dikkati çeken şey ABD kafa karışıklığının devam ettiği oldu. Bunda QDR 2010'un Şubat ayında Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin ise Mayıs ayında yayınlanmış olması etkili olabilir. Kafa karışıklığının iki önemli belirtisi daha önceki QDR'dan farklı olarak Amerikan ordusu için öngörülen dönüşüm yerine 'kuvvetin evrimi' terimi kullanılması, bütçeye temel teşkil edecek 'kuvvet ölçeği' için muğlak ifadelerin arkasına saklanmasıdır. QDR 2010'un ana hatlarını; devam eden kuvvet yapısı dönüşüm çalışmaları, ordu personelinin durumunu iyileştirme, Silahlı Kuvvetlerin ABD içi ve dışı organik ilişkilerinin geliştirilmesi ve özellikle iş dünyası ile ilişkilerde reform çalışmaları oluşturmaktadır.

Amerika'nın savunma öncelikleri: bugünün savaşlarında üstün olmak (Irak ve Afganistan'ı tarif diyor ama kazanmak demiyor); (nükleer) çatışmayı önlemek ve caydırmak; rakipleri (büyük güçleri) yenmeye hazırlanmak ve pek çok ihtimalat (doğal afetler, kırılğan ülkeler vb.) bölgesinde başarılı olmak; (asker sıkıntısı yaşanan)

gönüllü gücünü muhafaza etmek ve geliştirmek. Amerikan çıkarlarının tarif ettiği öncelikli coğrafyalar olarak Orta Doğu ve Güney Asya seçilmiştir. Ancak, önceki QDR'larda olduğu bu coğrafya ile ilgili düşünceler ve kuvvet projeksiyonu üzerine bağlantılar verilmemektedir. Sadece, Afganistan için El Kaide ile baş edilmesinde Pakistan'ın önemine vurgu yapılmaktadır. Irak'ta ise Irak güvenlik güçlerinin eğitilmesinin önemine değinilirken, nasıl bir Irak ve Orta Doğu konusunda açıklama için zaman erken bulunmuştur. Obama da bu konuya değinemediğine göre anlaşılan Orta Doğu ve Irak ile ilgili gelişmeler oldukça derindir.

Kuvvet yapısı ile ilgili olarak Kara Kuvvetlerine istikrar operasyonları öncelikli görev gösterilirken, Deniz Kuvvetlerine açık denizlerde kaybol veya müttefik gemilerle gez denilmekte, en büyük gelişme ve öncelik Hava Kuvvetleri'ne kaydırılmaktadır. Hava Kuvvetleri için büyük miktarda beşinci nesil savaş uçağı temin ederek uzak menzilli ve girilmesi zor bölgeleri vurma kabiliyeti geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bunun dışında özel kuvvetler, ISR (istihbarat, gözetleme, keşif) kabiliyetleri ile siber, elektronik ve haberleşme gayretlerinin geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. Amerikanın ordusunun dönüşümü ile ilgili önemli kararlar DDG-1000 destroyerleri, Geleceğin Muharebe Sistemleri vb.) 2011 bütçe çalışmalarına bırakılmaktadır. Amerikan savunma yatırımları için; döner kanatlı uçaklar, insansız hava araçları, patlayıcılara karşı sistemler, özel kuvvetler, sivil işler, dil ve kültür uzmanlığı ve güvenlik yardımları alanına dikkat çekilmektedir.

Sonuç yerine: “Allah’a Uzak, Amerika’ya Yakın Olmak”

Bir Fransız düşünür Amerikan politikalarını yorumlarken şöyle demişti; “Zavallı Meksika, Allah’a ne kadar uzak, Amerika’ya ne kadar yakın!”. Bunu söylerken şüphesiz Meksika'nın içinde olduğu badireler kadar, Meksika'nın başına çorap örmeyi kendi güvenliğinin gereği sayan, yanı başındaki Amerika'ya atıf yapmakta idi. Bugünün yeni Meksikalı arasında Pakistan ve Türkiye de var. Bu ülkelerin güvensizliği Amerika için işlerin yolunda gitmesi demek. Bizlere düşen ise demokrasi ve küresel (!) çıkarlar adına bize biçilen rollere ve olup-bitenlere razı ve destek olmak. Obama ile de değişen bir şey olmadığı, ABD derin devletinin Obama ile ya da onsuz her zaman kendi yolunda gideceği açıktır. ABD, ne dünya üzerindeki hegemonya rolünden ne de evrenselleştirme (Amerikanlaştırma) merakından vazgeçmiştir. Obama ile sadece ABD'nin ekonomi ve güvenlik yapılanmasını gözden geçirme gibi öncelikleri ortaya çıkmıştır. Kısaca ABD'de para ve insan kaynağı sıkıntısı vardır ve kaynaklarını daha dikkatli kullanmak zorunda hatta ucuza getirmek istemektedir. Bunun için de Türkiye gibi bölgesel çıkarlarının payandaları ikna edilmelidir.

19.07.2010

[1] The White House: *U.S. National Security Strategy*, May 2010, Washington.

[2] U.S. Department of Defense: *Quadrennial Defense Review Report*, February 2010,